

REMISSVAR

Socialdepartementet

Remissvar över betänkandet Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)

Autism Sverige överlämnar härmed sitt remissvar över ovan rubricerat betänkande. Vi arbetar för att skapa bättre levnadsvillkor för personer med autism. Vår vision är ett samhälle där alla kan delta, där personer med autism möts med respekt och har bra livskvalitet genom hela livet. Förbundet representerar omkring 18 500 medlemmar och bland dessa finns personer med egen funktionsnedsättning, närstående och personer som är yrkesverksamma inom området.

Inledning

Autism Sverige delar utredningens bild av anhörigas behov och ser överlag positivt på de förslag som utredningen lägger fram. Förbundet instämmer i att insatser som fungerar väl för den enskilde, som ges i rätt tid och omfattning samt på ett tryggt och adekvat sätt med ett inkluderande perspektiv på anhöriga, är avgörande för att skapa minskad oro och psykisk samt fysisk ohälsa. Det gäller för såväl för den enskilde som för den anhörige. Utifrån förbundets många medlemskontakter och i linje med utredningens slutsatser, erfar förbundet dessutom att stödet för anhöriga varierar avsevärt i landet. Vi utvecklar våra resonemang här nedan.

3.8 Bedömningar och förslag

3.8.2 En anhörigkontakt ska erbjudas vissa anhöriga

Förbundet tillstyrker förslaget att en anhörigkontakt ska erbjudas inom kommunerna som tillgodoser den anhöriges behov av individanpassad information och vägledning samt individanpassat planeringsstöd. Det är även positivt att inga särskilda tillstånd lyfts ut för en dylik kontakt, utan att fokus ligger på den anhöriges behov av en sådan kontakt. Vidare anser förbundet att det är positivt att det blir möjligt för kommunerna att erbjuda en anhörigkontakt utan biståndsbedömning om en kommun så önskar. För många anhöriga är behovet av stöd ofta av mer direkt karaktär och en biståndsbedömning, som kan vara relativt lång kan riskera att medföra negativa konsekvenser för den enskilde. Flexibiliteten som insatser utan individuell behovsprövning innebär kan möjliggöra att fler anhöriga kommer att kunna ta initiativ att söka stöd. Förbundet vill även påtala behovet av ett tydligare beaktande av det livslånga perspektivet i en anhörigkontakt som ofta präglar anhörigskapet

till personer med vissa funktionsnedsättningar, såsom autism. Vidare kan stödet behöva erbjudas under andra tider än dagtid, då många anhöriga förvärvsarbetar dagtid.

Förtydligande av det direkta stödet till anhöriga i socialtjänstlagen

Förbundet tillstyrker förslaget om att anhöriga också ska erbjudas information och vägledning, utöver annat stöd. Att detta förtydligas i socialtjänstlagen ökar möjligheten för anhöriga att få sina behov mötta. Förbundet anser att det viktigaste perspektivet i ett direkt stöd är individperspektivet samt att den anhörige har möjlighet att påverka utformningen av stödet.

Stödet till barn som är anhöriga förtydligas både avseende socialtjänsten och hälso- och sjukvården

Förbundet tillstyrker förslaget kring förtydligande och instämmer i bedömningen att detta förslag kan bidra till att fler barn uppmärksammas och erbjuds stöd och hjälp. Barn som anhöriga är en grupp av anhöriga som riskerar kraftigt försämrade psykisk samt fysisk ohälsa samt andra svårigheter om adekvat stöd uteblir. Förbundet vill även belysa att det är av vikt att stödet anpassas till barn med funktionsnedsättning, då dessa barn kan ha särskilda behov samt förutsättningar att beakta vid utformningen av sådant stöd. Grundläggande kunskap om barnets funktionsnedsättning är av stor vikt samt att man har en tydlig struktur vad gäller planering och genomförande av stödet. På strategisk nivå måste man, i alla delar, säkerställa att barn med funktionsnedsättning som t.ex. autism synliggörs då denna grupp av barn är heterogen.

Utökad stöd till stödlinjer för anhöriga

Stödlinjer till anhöriga fyller en viktig funktion och förbundet instämmer i förslaget att befintliga stödlinjer får ett utökad stöd. Befintliga stödlinjer har god insikt i den problematik samt de svårigheter som anhöriga kan möta och kan ge vägledning, råd och stöd. Det finns idag ett stort antal stödlinjer för olika målgrupper men en relativt förbisedd anhöriggrupp är anhöriga till personer med funktionsnedsättning. Förvisso finns Anhöriglinjen men förbundet anser att en renodlad linje för anhöriga till personer med funktionsnedsättning skulle kunna specialiseras och fylla ett stort behov. Förbundet är medveten om att utredningsuppdraget inte omfattas av att undersöka möjligheterna till bättre samordning mellan insatser. Förbundet vill dock ändå passa på att uppmärksamma utredningen om att de flesta som är anhöriga till personer med olika funktionsnedsättningar ofta efterfrågar större stöd i samordningen av insatserna runt den enskilde.

5.11.1 Socialnämnden ska erbjuda stöd och hjälp till barn som är anhöriga

Barn är rättighetsbärare genom de formulerade rättigheterna i barnkonventionen. Dessa rättigheter ger alla barn, samt att barnets bästa alltid ska beaktas, rätt till delaktighet och inflytande i alla frågor som påverkar dem direkt eller indirekt.

Barn som anhöriga måste uppmärksammas tidigt då ett barn ibland ger omfattande hjälp och stöd till föräldrar eller syskon vilket påverkar bl.a. deras mående, psykiska och fysiska hälsa samt skolgång.

Deras behov och önskemål bör identifieras så tidigt som möjligt och tas om hand individuellt. Förbundet är positivt till utredningens förslag att det, i en ny bestämmelse i socialtjänstlagen, förtydligas att socialnämnden ansvarar för att ett barn som är anhörig får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Att uppmärksamma och ge stöd till dessa barn är viktiga förebyggande insatser i arbetet med barn.

5.11.6 Kunskapsstöd till handläggare inom socialtjänsten

Förbundet välkomnar ett stödmaterial som riktar sig till handläggare inom alla delar av socialtjänsten vilka handlägger ärenden avseende vuxna personer. Det behövs även en ökad kunskap och kompetens hos handläggare så att de kan uppmärksamma och stödja barn när deras föräldrar söker stöd för egen del. Det bör säkerställas att personal inom socialtjänsten har tillräcklig kunskap om olika funktionsnedsättningar, inklusive autism, för att kunna ge adekvat stöd.

6.6 En informationsportal för anhöriga bör inrättas

Förbundet instämmer i utredningens analys att anhöriga i många olika situationer kan ha ett stort behov av lättillgänglig information, kunskap och vägledning. Förbundet anser att det är positivt att anhöriga får lättare att söka information på ett samlat ställe men vill särskilt betona att en sådan portal ska vara tillgänglighetsanpassad och användarvänlig utifrån målgrupperna. Portalen bör vara uppbyggd enligt internationella standarder och riktlinjer för tillgänglighet. Alla personer ska ha möjlighet att ta del av informationen, oberoende av funktionsnedsättning, såsom kognitiva begränsningar t.ex. eller tekniska förutsättningar. Autism Sverige bistår gärna i framtagandet av en sådan portal.

Övrigt

Förbundet vill även påtala vikten av uppföljning av ovan nämnda förslag med betoning på anhörigkontakten. Gruppen av anhöriga har under lång tid varit en eftersatt grupp som till stor del fått navigera på egen hand och klara sig själva. Det är därför viktigt att följa upp och säkerställa att föreslagna förändringar ger avsedd effekt.

Autism Sverige ordförande

Camilla Rosenberg

KOMPLETTERING REMISSVAR

Socialdepartementet

Remissvar över betänkandet Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)

Autism Sverige kompletterar tidigare inskickat remissvar med följande tillägg;

6.5

Autism Sverige tillstyrker utredningens förslag att ytterligare medel till de befintliga stödverksamheterna bör anslås och anser att det är viktigt att Funktionsrättsbyrån får ekonomiskt stöd då målgruppen är just personer med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar och deras anhöriga.

Autism Sverige ordförande

Camilla Rosenberg